

مشق اول - دفتر دوم

همانطور که در دفتر اول بیان شد، فرامین الهی، که از سوی خداوند صادر و توسط پیامبرانش بما ابلاغ گردیده، شامل سه بخش وظایف ایمانی، فردی و اجتماعی میباشد. در این دفتر قسمت اول از بخش وظایف ایمانی، یعنی اصول سه گانه دین (توحید، نبوت و معاد) که اساس و بنیان اعتقادی تمامی پیروان ادیان آسمانی است، بررسی میشود.

اصل اول: توحید

مالک این جهان پهناور کیست؟ فردی که در سایه قدرت فکری و عقل خدا دانش بتفکر در امور خلقت و جهان هستی پردازد، حتما سؤال میکند که مالک و خالق این جهان بزرگ و آسمان پهناور کیست؟

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

To Allah does belong the dominion of the heavens and the earth, and all that is in there, and it is He Who has power over all things. [005: 120]

حکومت آسمانها و زمین و آنچه در آنهاست، از آن خداست؛ و او بر هر چیزی تواناست

در این آیه تاکید شده که حکومت زمین و آسمانها و آنچه در آنهاست به خدای یکتا تعلق دارد و او در حقیقت مالک و صاحب آنها میباشد. اگر خدا بتنهايي مالک آنها نبود باید شریکی در این ادعای مالکیت با وی همراه میشد. عدم وجود مدعی و شریک خود دلیلی عقلی بر یگانه بودن ذات اقدس الهی است.

خالق کل هستی کیست؟ خلقت موجودات چگونه به داشتن مالکیت مطلق و تسلط خداوند بر جهان هستی مربوط میشود؟ آسمانها و زمین در چه زمانی و توسط چه شخصی خلق شدند؟

خداوند توانا در ایه زیر تاکید بخلق زمین و آسمانها در شش روز (دوران) نموده و مکانیزم شب و روز را معین کرده است. از متن ایه استفاده میشود که این خلقت را خود بتنهایی انجام داده و در این امر کسی با او مشارکت نداشته. عدم وجود مدعی همکاری با خدای بزرگ در کار خلقت همه مخلوقات عالم دلیلی عقلی بر خالق جهان بودن ایزد متعال میباشد.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

Your Guardian-Lord is Allah, who created the heavens and the earth in six days, and he firmly settled on the throne (of authority): He draws the night as a veil o'er the day, each seeking the other in rapid succession: [007: 054-A]

پروردگار شما، خداوندی است که آسمانها و زمین را در شش روز [شش دوران] آفرید؛ سپس به تدبیر جهان هستی پرداخت؛ با (پرده تاریک) شب، روز را می پوشاند؛ و شب به دنبال روز، به سرعت در حرکت است

نکته: در ایام حیات پیامبر اکرم پیروانش علم کافی نداشتند تا بتوانند موضوع خلقت را کاملاً درک کنند، اما با علم امروز میدانیم که خلقت اولیه (بیگ بنگ) قریب به چهارده میلیارد سال قبل شروع شده است. بعلاوه با دانش اخیر هم میدانیم که تشکیل هر کدام از کهکشانها نیاز بمدت زمانی بسیار طولانی داشته، در نتیجه طول زمانی هر کدام از شش دوره اشاره شده در این ایه ممکنست میلیونها سال باشد.

تسلط بر ماه و خورشید: خدای بزرگ در این ایه خلق کائنات و تسلط مطلق خودش را بر نظام حاکم بر خورشید و ماه و دیگر ستارگان تاکید کرده، و یاد اور شده که تنها اوست که پروردگار هر دو جهان (اشاره به دنیا و آخرت) است. از عوامل اصلی مورد نیاز برای ایجاد حیات در کره زمین سیستم کامل و پیچیده ماه و خورشید و ستارگان دیگر میباشد، چون تشکیل حیات بدون آنها میسر نیست.

ابرو باد و مه و خورشید و فلک در کارند   تا تو نانی بکف اری و بغفلت نخوری
همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار   شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

Fateme Zahra IEC

www.fziec.org

He created the sun, the moon, and the stars, (all) governed by laws under His command. Is it not His to create and to govern? Blessed be Allah, the Cherisher and Sustainer of the worlds! [007:054-B]

و خورشید و ماه و ستارگان را آفرید، که مسخر فرمان او هستند. آگاه باشید که آفرینش و تدبیر (جهان)، از آن (و به فرمان) اوست! پر برکت (و زوال ناپذیر) است خداوندی که پروردگار جهانیان است

امروزه ببرکت دانش پیشرفته موضوع خلقت زمین قابل درک تر شده. حالا میدانیم که از زمان پیدایش کره زمین نزدیک به چهار و نیم میلیارد سال میگذرد. در بدو تشکیل زمین شرایط محیط بسیار نا پایدار و نا متعادل بود. سالها گذشت تا حیات موجودات تک سلولی در کره زمین میسر گردد. بعداً تک سلولها با سیر تکاملی حیرت انگیزی بشکلها و گونه های مختلف جانوران در آمدند، و حیات در زمین آغاز شد.

خلقت بشر از خاک: خداوند تبارک و تعالی در این ایه خبر از خلقت انسان از خاک میدهد و تاکید بر فنا پذیر بودنش مینماید. در نگاه اول فهم مطلب مشکل و چگونگی آن بنظر غیر ممکن میرسد. اما وقتی خلقت انسان از خاک را از دو بُعد مختلف بررسی کنیم، کار اسانتر میشود. اول اینکه پیدایش اولیه او از خاک چگونه انجام شده، و دوم اینکه انسانهای کنونی چطور از خاک بوجود میآیند.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

It is He who created you from clay, and then decreed a stated term (for you). And there is in His presence another decided term; yet ye doubt within yourselves! [006: 002]

او کسی است که شما را از گل آفرید؛ سپس مدتی مقرر داشت (تا انسان تکامل یابد)؛ و اجل حتمی نزد اوست (و تنها او از آن آگاه است). با این همه، شما (در توحید و یگانگی و قدرت او،) تردید می‌کنید!

مورد اول: چگونگی شروع حیات در کره زمین و خلق موجودات زنده از خاک که در نتیجه سیر تکاملی حیرت انگیز تک سلولی ها رخ داد در صفحات قبل تشریح گردید. خلقت انسان نیز بهمین صورت بوده.

مورد دوم: میدانیم غذا خوردن والدین منجر بتولید نطفه در آنها، و ترکیب نطفه شان ایجاد جنین در رحم مادر میکند. رشد جنین نیز با غذای مادر که ریشه خاکی دارد میسر است. انسان در زندگی محدودش (از مرحله جنین تا رشد کامل) از خاک بوجود آمده، از طریق آن تغذیه نموده، و بآن وابسته است.

اثر و نشانه های خداوند در جهان: تهیه لیست کاملی از مخلوقات و نشانه های خداوند در سرتاسر گیتی کاری غیر ممکن است. چرا؟ چون در حقیقت تعداد آثار تحقق یافته ایزد متعال در افرینش جهان هستی انقدر بی انتها، پراکنده، متنوع و نامحدود است که اصولاً برای انسانها محاسبه شدنی نیست.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

And if all the trees on earth were pens and the ocean (were ink), with seven oceans behind it to add to its (supply) yet would not the words of Allah be exhausted (in the writing): for Allah is Exalted in Power, full of Wisdom. [031: 027]

اگر همه درختان روی زمین قلم شود، و دریا برای آن مرکب گردد، و هفت دریا به آن افزوده شود، اینها همه تمام می‌شود ولی کلمات خدا (نوشتن شان) پایان نمی‌گیرد؛ خداوند عزیز و حکیم است.

خداوند در این ایه با ظرافت تمام مفهوم بینهایت را برای افرادی که در زمان حیات پیامبر اکرم زندگی میکردند بروشنی بیان کرده است. تجسم بصورت قلم در آمدن میلیاردها درخت و مرکب شدن تمام اقیانوسهای هفتگانه مفهوم بینهایت را ساده تر میکند. ضمناً کافی نبودن انهمه قلم برای نوشتن و محاسبه نشانه های خدا در این گیتی پهناور، درک و فهم غیر ممکن بودن انرا میسر میسازد. هرچند تاکنون بشر بطور شگفت انگیزی در همه زمینه ها موفق به کشف و شناخت آثار خداوند شده، و علم او هر روز با شتاب بیشتری توسعه یافته، اما میتوان گفت که تازه اول راهست و در آینده دستاوردهای حیرت انگیزتری خواهد داشت.

ناتوانی معبود های غیر از خدا: ایا بشر میتواند همه امکانات خود مثل علم و دانش، قدرت و شوکت، اندیشه و فکر، و هوش و توان مالی و فیزیکی اش را بکار ببندد، و با همکاری معبود های غیر از خدا که برای خودش انتخاب کرده سعی به خلق موجودی هرچند کوچک و حقیر بکند، و موفق هم بشود؟ ایه زیر نه تنها توانایی همگان را در تولید چنین موجود کوچکی زیر سوال برده، بلکه در ادامه تاکید کرده است که حتی اگر معبود های دیگری بجز خدا را هم بکمک بطلبند، قادر به پس گرفتن طعمه از یک چنین موجود حقیری نخواهند بود.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

O men! Here is a parable set forth! listen to it! Those on whom, besides Allah, you call, cannot create (even) a fly, if they all met together for the purpose! and if the fly should snatch away anything from them, they would have no power to release from the fly. Feeble are those who petition and those whom they petition! [022: 073]

ای مردم! مثلی زده شده است، به آن گوش فرا دهید: کسانی را که غیر از خدا می‌خوانید، هرگز نمی‌توانند مگسی بیافرینند، هر چند برای این کار دست به دست هم دهند! و هرگاه مگس چیزی از آنها بریاید، نمی‌توانند آن را باز پس گیرند! هم این طلب‌کنندگان ناتوانند، و هم آن مطلوبان (این عابدان و آن معبودان)!

نقطه مقابل انهمه عظمت و بزرگی و تعدد نشانه های باریتعالی که در صفحه قبل ذکر شد، یک موجود ناچیز و کوچک و بحساب نیامدنی است که در ایه بالا مطرح شده. بعد از فهم پیام این دو ایه هیچ عقل سلیمی نمی پذیرد که بجز خدای بزرگ خالق وجود داشته باشد، و این عبارت خود مفهوم دقیق توحید و یگانگی خداوند عزوجل است.

ابا خدا فرزند و شریکی هم دارد؟ در جواب شبهه وجود خدای پدر و خدای پسر توسط کسانی که معتقدند حضرت عیسی بن مریم همان خالق و مالک زمین و آسمانهاست، ایه زیر بر پیامبر اکرم نازل شده، تا بطلان چنین تصویری را محرز کند و برای پیروانش از این بابت موجب شکی باقی نگذارد. در شانزده مورد از بیست و پنج مرتبه ای که اسم حضرت مسیح در قران مجید ذکر شده، نام **عیسی ابن مریم** بکار رفته است که تأکیدی است بر نداشتن پدر (او خدای پسر نیست) و انسان بودنش (زاییده شده پس خدا نیست).

Fateme Zahra IEC

ww.fziec.org

Say: "Praise be to Allah, who begets no son, and has no partner in (His) dominion: Nor (needs) He any to protect Him from humiliation: yea, magnify Him for His greatness and glory!" [017: 111]

و بگو: «ستایش برای خداوندی است که نه فرزندی برای خود انتخاب کرده، و نه شریکی در حکومت دارد، و نه بخاطر ضعف و ذلت، (حامی و) سرپرستی برای اوست!» و او را بسیار بزرگ بشمار.

در این ایه یزدان پاک تأکید نموده که او نه فرزندی برای خود انتخاب کرده و نه شریکی در حکومت دارد. داشتن فرزند برای انسان لازمه ادامه نسل و بدست آوردن توان بیشتر است. داشتن شریک و همکار هم برای سرپرستی و پشتیبانی در انجام وظایف میباشد. خداوند متعال بلند مرتبه تر از این حرفهاست، وجودش قایم به ذات است و نیازی به هیچ شریک، وارث، همکار و همراهی ندارد. ضمناً از این توصیف برداشت میشود که حضرت عیسی ابن مریم فقط یک پیامبر و یک انسان والا مقام است و بس.

خدا را میشود همه جا دید؟ اگر به آنچه در اطراف ماست نظاره کنیم، و به ظرافت و همگنی و عظمت و نظمی که بر آنها حاکم است بیاندیشیم، خواهیم دانست که آنچه دنیای ما را تشکیل میدهد سرتاسر بهم مربوط و پیوسته بوده، و همگی یک خالق مشترک دارند.

برگ درختان سبز، در نظر هوشیار هر ورقش دفترست، معرفت کردگار

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

Behold! in the creation of the heavens and the earth, and the alternation of night and day,- there are indeed Signs for men of understanding,- [003: 190]

مسلماناً در آفرینش آسمانها و زمین، و آمد و رفت شب و روز، نشانه‌های (روشنی) برای خردمندان است

کیست که هنوز قلباً باور داشته باشد تمامی نظام هماهنگ موجود در هستی اتفاقی بوجود آمده است؟ حتی انهایی که بشدت منکر وجود خدا هستند، در مورد خلقت میگویند: احتمالاً یک عامل هوشمند طراح و مجری خلقت بوده است. بت پرست های مکه هم معترف بوجود خدا بودند، اما چون دستشان باو نرسید بت ها را بعنوان شفعی خود نزد خدا قرار داده بودند.

{ سوره مومنون: سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ }

تسلط کامل خداوند بر انسان: تمامی مخلوقات عالم (جماد، گیاه، حیوان، انسان، فرشته، و...) در همه حال طبق قوانین تکوینی بانجام وظیفه و نقش معین خود در جهان هستی مشغول هستند. تنها انسان است که با اختیار و آزادی عمل ویژه خلق شده و تحت تسلط کامل ذات اقدس الهی عمری معین و محدود را روی زمین میگذراند. در مقابل آزادی عمل انسان، خداوند برای او قوانین تشریحی را صادر کرده است.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

He is the All-dominant over His servants, and He sends guards to [protect] you. When death approaches anyone of you, Our messengers take him away and they do not neglect [their duty]. [006: 061]

و بر بندگان خود تسلط کامل دارد؛ و مراقبانی بر شما می‌گمارد؛ تا زمانی که یکی از شما را مرگ فرا رسد؛ (در این موقع،) فرستادگان ما جان او را می‌گیرند؛ و آنها (در حساب عمر و اعمال) کوتاهی نمی‌کنند.

در ایه بالا تاکید شده که انسانها در طول زندگی و تا زمان مرگ حتمی شان تحت مراقبت کامل و دائم کارگزاران و فرشتگان خدای بزرگ هستند و همه اعمالشان توسط فرشتگانی که در پایان عمر جانشان را میگیرند، ثبت میشود. تعداد زیاد انسانها باعث نمیشود که حساب عمر و اعمالشان از کنترل این فرشتگان خارج بشود و یا کوتاهی و اشتباهی در آن رخ دهد. این حساب و کتاب در زمان بازگشت پس از مرگ انسان و در قیامت مورد استناد قرار خواهد گرفت.

نا توانی قطعی انسان در مقابله با خداوند: ایا نوع بشر قادر است که با پشتوانه ازادی عمل، علم، پشتکار، خلاقیت، و کثرت نفراش با خدا برابری و یا مقابله کند؟ ایا کسی توان انرا دارد که مشیت خدا را بتعویق بیاندازد، و یا خود را از بازتاب و نتیجه اعمالش مصون نگهدارد؟

در این ایه تصریح شده است که اگر خداوند بخواهد زبانی به انسانی وارد کند، ان شخص نه خودش توان جلوگیری از ان زیان را دارد و نه یار و یآوری غیر از خدا هست که زیان را از او دفع کند. بنابراین وقتی در قالب ابتلا و امتحان شرایط سختی برای فرد ایجاد شد، چون بجز خدا کسی قادر نیست انرا از او برطرف کند، باید برای درخواست کمک بدرگاه خدا برود، و مراجعه بدیگران قطعاً بی اثر است.

Fateme Zahra IEC

www.fziec.org

"If Allah touches you with affliction, none can remove it but He; if He touches you with happiness, He hath power over all things. [006: 017]

اگر خداوند زبانی (در قالب امتحان وابتلا) به تو برساند، هیچ کس جز او نمی‌تواند آن را برطرف سازد! و اگر خیری به تو رساند، او بر همه چیز تواناست؛ (از قدرت او، هرگونه نیکی ساخته است)

در ادامه ایه تاکید شده که اگر خداوند بخواهد خیر و برکتی بکسی برساند هرگز کسی نمیتواند در قبال مشیت الهی مانع تراشی کرده و او را از ان نعمت محروم گرداند. از متن ایه نیز استنباط میشود که برای کسب خیر و فیض باید مستقیماً دست نیاز بسوی خدا دراز کرده و در قبول حاجت‌مان تنها به او توکل نماییم.

عده ای اصل توحید را باور نمی کنند: گروهی بدون داشتن درک صحیح از خداوند یکتا، و تسلط مطلق ایزد متعال بر جهان هستی، مفهوم واقعی ولایت پروردگار و اصل توحید را نفی نموده و باور نمی کنند. اما به روایت قرآن، همین اشخاص در زمان اضطرار و نومیدی کامل، به خدا (با نذر و نیاز و اشک و لابه) متوسل میشوند، و بمجرد رفع خطر همه را فراموش می نمایند. دلایل نا باوری هاشان بشرح زیر است:

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

And among the people is he who argues about God without knowledge, or guidance, or an enlightening scripture. Turning aside in contempt, to lead away from the path of God. He will have humiliation in this world, and on the Day of Resurrection We will make him taste the agony of burning. [022: 008-009]

و گروهی از مردم، بدون هیچ دانش و هیچ هدایت و کتاب روشنی بخشی، درباره خدا مجادله می کنند! آنها با تکبر و بی اعتنائی (نسبت به سخنان الهی)، می خواهند مردم را از راه خدا گمراه سازند! برای آنان در دنیا رسوایی است؛ و در قیامت، عذاب سوزان به آنها می چشانیم

یک: پذیرش توحید برای آنها تعهد اور است و ملزم به انجام وظایفی میشوند که قبلا مسؤول ان نبوده اند.
دو: قبول سلطه خداوند با اعتقادات، روش فکری و اعمال گذشته اجداد و پدران شان هم خوانی ندارد.
سه: مانع اصلی پیروی شان از ایزد متعال، اطلاعات ناقص، تحلیل سطحی، و تفکر نا بخردانه آنها میباشد.
چهار: در فکر خود اساساً پذیرای ولایت مطلق خداوند (رب العالمین) نبوده و از تبعیت او گریزان هستند.

استمداد از خداوند توانا: نظامات و اصول حاکم بر جهان هستی که موجب تعادل و ثبات مطلق در عالم هستند، تغییر ناپذیر اند. دعای مردم به درگاه خداوند اگر مستلزم دور زدن این اصول و قوانین باشد اجابت نمی شود. انتظار تغییر استثنایی نظام الهی برای رساندن انسان به خواسته اش نا معقول و موجب ناکامی است. توسل بغیر از خدا و انتخاب مسیر انحرافی هم بی اثر بوده، منجر به خرافه پرستی و گمراهی میشود.

Fatemeh Zahra IEC

www.fziec.org

The true calling belongs to Him, and those whom they call on other than Him do not answer them at all, exactly like someone who stretches his hands toward the water to reach his mouth, but it does not reach it. And the call of the disbelievers is only in error [and it is useless]. [013: 014]

دعوت حق از آن اوست! و کسانی را که (مشرکان) غیر از خدا می خوانند، به دعوت آنها پاسخ نمی گویند! آنها همچون کسی هستند که کف دستهای خود را به سوی آب می کشاید تا آب به دهانش برسد، و هرگز نخواهد رسید! و دعای کافران، جز در ضلال (و گمراهی) نیست.

انسان برای تداوم حیات، کسب معاش، و رفع تمامی نیاز هایش باید با جدیت تلاش کند تا به نتیجه برسد. عده ای خوبی ها را نتیجه کار خود، و خدا را فقط مأمور رفع و رجوع کمبودهای زندگی شان میدانند. خداوند عزوجلّ برایشان بسان خَلَالِ مشکلات، بنگاه کاریابی، نگهبان، خود پرداز، باغبان، دکتر حاذق، وکیل مدافع، .... و سرپوش خطاها است. انتظار اجابت دعا انهم بدون تلاش مفید و کامل، امیدی واهی است. در بخش بعدی این دفتر ذیل اصل نبوت، چگونگی دعای پیامبران بروایت قران بیان شده است.